

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Valóban eredményesen működnek az egységes zöldhatóságok?

(A zöldhatóságok létrehozásának fő vesztese a természetvédelem)

„Eredményesen működnek a 2005. januárjában létrehozott egységes zöldhatóságok” - címmel adott le híradást az MTI Szeged Gombos András, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium politikai államtitkárának sajtótájékoztatójáról.

„Az elmúlt egy év tapasztalata egyértelműen bizonyítja, hogy az egységes zöldhatóság kialakításával sikerült ledolgozni a több tízezres irathátralékot, ma már naprakész állapotban vagyunk.” Elmondta továbbá: „Lényegesen rövidültek az eljárási határidők és egyszerűbbé vált az eljárási rend is. A korábban működő 34 hatósági feladatot ellátó területi szervből 2005. január 1-jével jöttek létre az egységes zöldhatóságok. Ezzel szétváltak az operatív állami feladatok - mint a környezet-, árvízvédelmi területek - és a hatósági jogkörök, melyeket a tizenkét egységes zöldhatóság kapott meg. A rendszer átalakítása költségvetési megtakarítást is jelent, de az igazi elnyert az jelenti, hogy a hatóság ügyfelei lényegesen gyorsabban és könnyebben kaphatják meg a tevékenységükhöz szükséges engedélyeket - közölte a politikus.”

Sajnos a valóság ennél lényegesen rosszabb képet mutat, és a választási kampány hevületében megtegyék alaptalan kijelentés a politikus irreális képét mutatja környezet- és természetvédelmi érdekérvényesítés hatósági helyzetéről. Ez a valóságot nélkülöző képalkotás sajnos nem ritka jelenség a politikusoknál, de utoljára ilyen látványosan Torgyán Józsefnél tapasztalhattuk, aki az irányítása alatt álló földművelésügy szárnyaló sikereiről szónokolt, miközben a valóság képétönkre mutató gazdaságokat mutatott.

Nagyjából hasonló a helyzet most a természetvédelemmel, ami fő vesztese lett az átszervezéseknek.

Lehet, hogy nem a rendszer a rossz, és lehet, hogy nem az egységes hatóságok létrejötte. A gond itt is a „puding próbájánál” kezdődött, hiszen a legtöbb zöldhatóságnál a természetvédelmi oltalom alatt álló terület a mostohagyerek lett. Sajnos a természetvédelmi osztályok nem csupán azt a komoly - a nemzeti parkoknál még meglévő - szakmai háttérrel nélkülözik, ami a mindennapi munkához kellene, hanem legtöbbször az alapvető államigazgatási gyakorlattal sem rendelkeznek, amellyel, hogy gyakorlatilag mindenhol nagyon alacsony létszámmal alakult meg a természetvédelemmel foglalkozó osztály.

Ezzel a problémával a mindennapi, természetvédelemmel kapcsolatos munkák során gyakran szembesülünk.

A politikus által említett rövidülő határidő két szempontból is megközelíthető. Egyik az, hogy gyakorlatilag szakmai érdekekkel ellentétes, nem kellően megvizsgált, nem kellően alátámasztott döntések születnek valóban gyorsan. A hatósági döntések sebességének növekedése jócskán a minőség rovására ment.

Ezt az állítást alátámaszthatják a tapasztalatok olyan esetekből, amikor természetvédelmi engedélyek születtek olyan erdészeti és vízügyi beavatkozásokhoz, amelyek súlyosan sértik a természetvédelmi törvényt, amire jócskán van példa szerte az országban. Nem egy esetben történt, hogy meg sem kérdezték a határidők tartása miatt a nemzeti park igazgatóságokat, így a természetvédelem érdekeit sértő döntés született.

Jelenleg még, ha szakmailag jó döntés születik egy-egy problémásabb ügyben, az bizonyosan lassabban zajlik, mert a hatóságok kommunikációja a természetvédelmi kezelővel jócskán okoz plusz ügyintézés, ami a megalapozott döntéshez nélkülözhetetlen. Sajnos gyakoribb azonban az, amikor a természetvédelmi oltalom alatt álló területet jól ismerő, helyismerettel rendelkező munkatársak megkérdés nélkül születik rossz döntés, és ez egyértelműen a természetvédelmi érdekek sérüléséhez vezet.

Közútfejlesztések, építkezések – de általában a műszaki beruházásokhoz szükséges engedélyezés felgyorsult, ami sok esetben nagyon gyenge minőségű és megalapozatlan környezeti hatástanulmányokra támaszkodik, aminek kapcsán mind a környezetvédelmi, mind a természetvédelmi érdekek sérülnek.

A rövidülő ügyintézési határidőt cáfolandóan megemlíthető még, hogy a zöldhatóságoknál a sok funkcionális szervezeti alegység közé betagozódott vízügyi és természetvédelmi igazgatás tovább komplikálta az amúgy is az áttekinthetőség határáig bonyolult szervezeti struktúráját. A zöldhatóságoknál ma általában 8 szakosztály (zajvédelem, természetvédelem, vízügyi hatósági osztály stb.) működik.

A beérkező ügyiratokat a legtöbb intézménynél a központi iktató fogadja, majd tovább küldi az általános hatósági osztályra. Ez továbbosztja a szakosztályoknak (tehát ezekből általában 8 db van), a levélen azok sorrendjét is feltünteti. Ahogy az osztályok felírásra kerültek, azok egymás után, mellécsatolt írásos formában véleményezik az ügyet. Az irat fogadása és továbbítása az osztályon dolgozó ügyiratkezelő dolga, tehát a rendszerben a központi iktatón kívül is dolgozik 8 (!) másik személy, akinek semmi más dolga sincs, csak az ügyiratkezelés... Végül a hatósági osztályra visszakerülő ügyiratra szakhatósági válaszlevél születik, feltéve, ha a szakosztályok között nem merült fel ellentmondás (bizony, van ilyen bőven), mert ekkor zavar van. A fentebbi, bonyolult mechanizmusban az elintézési határidőből a legtöbb esetben kicsúsznak. Itt még nem is vettük figyelembe, hogy a természetvédelmi osztály gyakran – jogszerűen - megkeresi a nemzeti parkokat természetvédelmi szakértés ügyében, ami a saját szakosztályukon belüli ügyintézést természetesen lassítja. Mivel a természetvédelmi osztályoknak nincs természetvédelmi őrszolgálatuk, terepjárójuk, gyakran képzett terepbiológusuk sem, ezért a megkeresés teljes mértékben érthető is.

Ha környezetvédelmi engedélyről van szó (itt a zöldhatóság nem véleményező szakhatóság, hanem eljáró első fokú hatóság), akkor a környezetvédelmi engedélyezési osztály küldi ki az iratot egyszerre, vagy legalábbis több példányban a többi szakosztályra, és lehetőség nyílik a határidők jobb betartására. Ennek ellenére rendszerezések a fél évtől két évig terjedő ügyintéзések fellebbezési eljárások nélkül, első fokon maradva is. Ugyanez a helyzet vízügyi engedélyezéseknél is.

A szakosztályonkénti iktatási ügyintéző léte ellentmond a létszám-takarékosság kívánalmának is. Mivel jóval több környezetvédelmi felügyelőség van, mint nemzeti parki igazgatóság, ezért a természetvédelmi hatósági résztvevők száma is megnőtt. Így a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság három megyés működési területén hét (nyíregyházi, debreceni, szolnoki, miskolci, szegedi, bajai, gyulai) zöldhatóság működik. A korábbi hatósági ügyintézők többsége a debreceni zöldhatósághoz került. Nyíregyházán egy, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságról „átigazolt” dolgozón kívül mindenki új, létszámbővítéssel vagy más úton került oda. A szolnoki zöldhatóság természetvédelmi osztályán egyáltalán nem dolgozik természetvédelmi szakmai múlttal rendelkező személy. Egy részük átcsoportosítással került oda más szakosztályokról - miképp Nyíregyházán is, vagy időközben vették fel dolgozónak. Kérdés, hogy mit ér - esetleg az államigazgatási ismeretekon kívül - a más szakmában eltöltött előélet? A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság mindeközben hét korábbi hatósági dolgozójától vált meg (elbocsájtás 1, áthelyezés 6), miközben hárman - akiknek korábban meghatározóan hatósági munkájuk volt - most más munkakört látnak el. A HNPI működési területével átfedő KÖFE-ken pillanatnyilag kb. 15-20 természetvédelmi hatósági ügyintéző (iktató és egyéb közvetlen kiszolgáló személyzetük) dolgozik, ami kb. az eredeti létszám kétszeresét jelenti az Észak-Alföld régiójában.

A természetvédelmi szakosztályok napi munkájukban mégis rá vannak utalva a nemzeti park igazgatóságokra, elsősorban a természetvédelmi örök terepismerete és a nemzeti parkoknál meglevő terepjáró gépjármű-állomány miatt. A felügyelőségeket ugyanis nem, vagy csak a legtrikább esetben látták el gépjárművel. Ezek beszerzése - az esetleges sofőr státuszokkal együtt - viszont újabb kiadásokat jelentene: ennyit a takarékoságról. Ez természetesen azt is jelenti, hogy a zöld hatóságok korlátozott számú gépjárművét a többi szakosztály most korlátozottabban tudja igénybe venni, mint amikor ugyanennyi járműre még kevesebben voltak.

A dolgozói létszám a központilag előírt bevételteljesítési kötelezettségek (földek bérbeadása, idegenforgalom) okán főleg adminisztratív munkaerővel (szerződéskötők, közzgazdászok, agrármérnökök, idegenforgalmi szakemberek, új pénzügyesek és munkaügyesek) gyarapodott, és csak a leg-

ritkább esetben természetvédelmi szakemberekkel. A 2004. év végi, természetvédelmi őr létszámleépítés „eredményét” ez jórészt eltüntette.

Tehát a valóság mást mutat, mint a politikusok által közöltek.

A Gombos András által közölt sikersztöriről szóló beszámoló nem egyedülálló a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumban, hiszen Persányi Miklós miniszter is rendszeresen nyilatkozik hasonlókat, miszerint egyre nagyobb összeg jut környezetvédelemre, természetvédelemre, vízügyi feladatokra stb.

A valóságot azonban nem csak a természetvédelmi munkát végzők tapasztalják ezzel ellentétesen, hanem az Állami Számvevőszék is készített egy független jelentést „A környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés a szabályozás és az ellenőrzés tapasztalatainak tükrében” címmel 2005 decemberében, amiből kiderül: „A gazdasági változások előnyeivel párhuzamosan szinte minden környezeti elem állapota romlott, ezek használatát tehát célszerű és szükségszerű korlátozni.” A jelentés megállapítja azt is, hogy fontos a társadalom tudatos részvétele a környezet védelmében, a károk elhárításában és az eredeti állapot visszaállításában, a fenntartható környezetgazdálkodás kiényszerítésében. A jelentés utal rá, hogy ezt a munkát jelenleg kizárólag a zöld szervezetek és támogatóik vállalják magukra.

A zöldhatóságok munkája tehát jócskán hagy kívánnivalót maga után, és a minimális felmutatott eredmény nem vonhatja el a szakemberek figyelmét arról, hogy számos esetben sérült a természetvédelem érdeke az átalakítás után.

Sallai R. Benedek